

до участі в процесі планування використання земельних ресурсів; - забезпечення економічного прогресу, який передбачає розвиток інфраструктури міста, підтримання структурної ролі середнього і малого бізнесу, збереження природних ресурсів, захист існуючих і створення нових робочих місць; - удосконалення порядку зміни цільового призначення землекористування.

Рішення із зонування земель приймають, виходячи з таких основних принципів щодо комплексної їх організації: - пріоритетного використання землі як природного ресурсу та основного засобу виробництва; - раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічних пріоритетів землекористування, охорони навколишнього природного середовища ; - поєднання економічно-ефективного та соціально-доцільного використання; - установлення науково обґрунтованого балансу земель різного призначення, збереження особливо охоронних природних територій, сільськогосподарських угідь і місцевостей з цінною історико-культурною спадщиною і створення необхідної інженерно-транспортної інфраструктури; - мінімізація можливостей конфліктів між різними типами землекористування; - відкритість інформації із зонування; - урахування державних, громадських і приватних інтересів під час зонування земель; - забезпечення найбільш сприятливих організаційно-територіальних умов для ведення сільського господарства; - обов'язковості дотримання встановленого правового режиму землекористування у визначених межах зон земель за категоріями для фізичних і юридичних осіб, органів влади місцевого самоврядування. Зонування земель здійснюють на основі схем землепорядкування, схем використання й охорони земельних ресурсів, генерального плану міста, природоохоронної, землепорядної, містобудівної документації.

Література: 1. Про регулювання містобудівної діяльності : закон України: офіц. текст за станом на 5 липня 2012р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 34. – Ст. 343. 2. Градостроительный кодекс Российской Федерации: офиц. текст по состоянию на 29.12.2004 г. № 190-ФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rg.ru> 3. Высоковский А. А. Концепция правового зонирования города / А. А. Высоковский, Э. К. Трутнев; Фонд институт экономики города. – М., 1999. – 129 с. 4. Земельный кодекс Российской Федерации: офиц. текст по состоянию на 25.10.2001г. №136-ФЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.consultant.ru> 5. Королев А. Н. Комментарий к Градостроительному кодексу РФ /А. Н. Королев, А. В. Плешакова // М. : ЮСТИЦИНФОРМ, 2007. – 503 с.

Іваненко Ф.В.,

*к. с.-г. н., доцент кафедри економіки агропромислових формувань
Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана,
м. Київ, Україна*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ І ДЕФІЦИТ ПРОДОВОЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Актуальним для сучасного стану економіки сільського господарства України є питання нарощування виробництва дешевої і якісної молочної і м'ясної та іншої продукції тваринництва із залученням у виробництво наявних ресурсів? З іншого боку постає питання більш ефективного використання земель не придатних для інтенсивного землеробства. В Україні таких земель нараховується 8,8 млн.га (19,7%). У розпорядженні агропромислового комплексу України знаходиться 45,8 млн.га земель сільськогосподарського призначення із яких використовується в якості сільськогосподарських угідь 40,4 млн.га, що складає 88,3%. Наявні сільськогосподарські угіддя до тепер не мають раціональної структури. Оптимальним показником розораності земель можна вважати 50-60%, тоді як в Україні у 2000-2010 рр. цей показник перевищував 80% (табл.1). Дослідження Інституту землеробства УААН [2] показали, що в Україні 10,1 млн. га або 29,5% сільськогосподарських угідь за агрохімічними, агрофізичними характеристиками є непридатними для інтенсивного землеробства. До цих земель слід віднести і території із значним рівнем забруднення після техногенних катастроф. Цей потенціал доцільно використати для створення культурний пасовищ і сінокосів, що дасть змогу частково вирішити питання збереження родючості ґрунтів і зменшити екологічні проблеми у регіонах. Крім того часткове скорочення площ під культурами інтенсивного землеробства на користь створення культурних пасовищ дає можливість розв'язати одночасно три важливі агротехнічні проблеми: - **відновлення родючості земель; - забезпечення розвитку скотарства для одержання органічних добрив; - створення базису для ефективної сівозміни.**

Таблиця 1

Ефективність використання земель сільськогосподарського призначення в Україні

Показник	Наявні угіддя		Угіддя, що не використовуються		Покинуті землі, %
	тис.га	%	тис.га	%	
Всього сільськогосподарських угідь	40440,6	100	6822,2	100	16,87
в.т.ч. - рілля	33618,4	83,1	1647,6	24,15	4,90
багаторічні насадження	828,1	2,05	193,1	2,83	23,32
сіножаті	2212	5,47	632,3	9,27	28,58
пасовища	5402,8	13,36	1770,0	25,95	32,76
перелоги	359,0	0,89	274,2	4,02	76,38

Питання реформи структури управління земельними, трудовими та іншими ресурсами села вже перезріло. Місцеві органи влади сьогодні виконують функції реєстрації визначеного переліку документів та збору обмеженої інформації про стан виробничих ресурсів села. Поряд із створенням в Україні дієвого ринку землі, сільські ради мають бути наділені повноваженнями контролю і управління ресурсами сільського господарства. На цій основі встановиться тісний зв'язок із реальними виробниками продукції.

У 2007 році було частково досліджено питання ефективності використання земель у сівозміні та разом з тим було виявлено, що питома частка земель, що не використовуються для виробничих потреб у Сумській, Київській областях становить -30-35%, у Рівненській, Хмельницькій області -21-22%, у інших областях -5-10%. Моніторинг стану земель має бути постійним і більш глибоким, щоб вчасно виявити хижацьке ставлення до землі. Крім моніторингу за станом земель до розширення повноважень сільських і селищних рад можна додати й питання створення та управління громадськими пасовищами для потреб випасу худоби власників присадибних селянських господарств, як альтернативи у виробництві продукції скотарства. Тут можна досягнути найвищої ефективності держаної підтримки галузі.

Одночасно вирішується не менш важливе питання – це працевлаштування молодих спеціалістів, що закінчили вищий навчальний заклад. Створення виробничо-консультативних відділів у структурі сільських рад дозволить надати роботу численній армії безробітних з високим рівнем кваліфікації. У контексті адміністративної реформи в Україні важливою складовою може стати питання створення ефективної системи управління виробничими ресурсами з боку виконавчої влади на місцевому рівні. Тут може бути вирішена проблема „покинутих земель”, неефективного використання орендованих земель, земель із значним ступенем еродованості та ін. Сільськогосподарські угіддя використовуються нераціонально через відсутність достатнього поголів'я великої рогатої худоби, овець і кіз. Кожен гектар таких земель може забезпечити кормами 10 млн. голів великої рогатої худоби, що еквівалентно виробництву 1,5 млн. т. яловичини. Сьогодні основне товарне виробництво продукції скотарства зосереджено у присадибних селянських господарствах, що вимагає перегляду структури витрат із бюджету на дотації галузей тваринництва. Тривалий час Україна частково задовольняла свої потреби в м'ясі шляхом „поїдання поголів'я” великої рогатої худоби. За період 1987-2010 рр. поголів'я великої рогатої худоби зменшилось утричі. Позитивна динаміка спостерігається лише у присадибних селянських господарствах. Найбільш відчутним фактором спаду виробництва сільське господарство зазнало від зменшення чисельності племінних станцій (у 3,5 рази), та пунктів штучного осіменіння тварин у два рази. Племінні станції значно скоротили обсяги виробництва замороженої спермопродукції. Якщо у 1990 році в Україні було вироблено 56 млн. спермодоз, то вже у 2005-11 рр. лише 1,5-1,7 млн. Аналогічні тенденції спостерігаються і в інших галузях тваринництва.

В Україні належить розробити і запровадити дієву систему виробництва і заготівлі продукції рослинництва і тваринництва. Найбільш важливим питанням у створенні

продовольчих резервів є розробка та запровадження ефективної системи стимулювання виробництва продукції скотарства, зокрема молока і яловичини. Фінансові ресурси держави можуть бути спрямовані у формі дотацій або пільгового кредитування невеликих галузевих бізнес-проектів. Вся організаційно-технічна робота може виконуватись співробітниками сільських і селищних рад. Для цієї мети в структурі виконавчої влади доцільно створити виробничі підрозділи, що можуть виконувати програму часткового формування державних резервів продовольства в Україні, розробки галузевих бізнес-проектів та вирішувати інші питання по ефективному використанню трудових і земельних ресурсів села.

Так само місцеві органи влади можуть взяти на себе ряд питань, що пов'язані із сервісним обслуговуванням присадибних селянських господарств. У зв'язку з цим існує нагальна потреба розробки та запровадження ефективної системи державного планування і управління процесом виробництва, переробки і збуту сільськогосподарської продукції в тому числі і в регіонах з екологічно несприятливими умовами виробництва[1]. Наявні земельні ресурси сільського господарства України використовуються неефективно. Значна частина земельних ресурсів взагалі не задіяна у виробництві, що є значним резервом для нарощування обсягів виробництва конкурентоздатної продукції тваринництва. Менеджмент галузі скотарства може стати ефективним, якщо для розвитку цієї галузі будуть задіяні інші ресурси (висококваліфіковані кадри, фінансова підтримка виробника) і управлінські структури місцевих органів влади.

Література: 1. Мацюцька О. П., Іваненко Ф. В. Державне регулювання процесу використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення/ О. П. Мацюцька, Ф. В. Іваненко // Збірник наукових праць Інституту землеробства УААН.- К.: ЕКМО, 2005.- С.11-15. 2. Сайко В.Ф. Стан земельних угідь та поліпшення їх використання / В. Ф. Сайко //Збірник наукових праць Інституту землеробства УААН.-К.: ЕКМО,2005.- С. 3-11.

Козій І.В.

*аспірант кафедри екологічної економіки НЛТУ України,
м. Львів, Україна*

СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БАГАТОЦІЛЬОВОГО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ

Лісовий кодекс України окрім заготівлі деревини та живиці передбачає заготівлю другорядних лісових матеріалів та можливість побічного користування лісом. До другорядних лісових матеріалів відносять пні, луб, кору дерев, деревну зелень [2]. Заготівля цих матеріалів відноситься до спеціального використання (для потреб виробничої та комерційної діяльності з метою їх промислової переробки, розвитку лісових промислів і задоволення потреб населення) і здійснюється за плату на підставі спеціального дозволу - лісового квитка і тільки у межах відведених земельних ділянок лісового фонду [3].

Згідно Лісового кодексу України до побічних користувань лісом належать: випасання худоби, розміщення пасік, заготівля сіна, деревних соків, збирання і заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин, технічної сировини, лісової підстилки та очерету [2]. Збір громадянами у лісах дикорослих трав'янистих рослин, квітів, грибів, ягід, горіхів, інших плодів для власного споживання належить до загального використання лісових ресурсів і є безкоштовним. Побічні користування лісом поділяють на дві групи: *об'єктом користування є ліс* - заготівля (збирання) дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин; заготівля деревних соків; збирання лісової підстилки; *об'єктом користування є не тільки ліс*, а й землі лісового фонду, непокрите лісом, які використовують з метою розміщення пасік, заготівлі сіна, випасання худоби і заготівлі очерету [3]. До можливих лісокористувань відносять використання лісових ресурсів для потреб мисливського господарства, у культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних цілях та з метою проведення науково-дослідних робіт. Використання лісів у культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних та туристичних цілях здійснюється громадянами безкоштовно на засадах права загального лісокористування. Будь-який із передбачених законодавством України способів лісокористування повинен здійснюватись без заподіяння шкоди лісу [2]. Ліс доцільно розглядати як систему компонент DMFR (D – деревина; M – недеревна рослинна продукція лісу та ресурси